

Fransk filmuge

Nathalie Baye i »Pigen fra provinsen«

For tredje gang afholdt Grand Teatret i år i samarbejde med Den Franske Ambassade og Unifrance Film en fransk filmuge. Der blev vist ni film, hvoraf de fleste var produceret i 1981; et par stykker i 1980 og endelig alderspræsidenten: Alexandre Astruc og Michel Contats dokumentarfilm om filosofen Sartre »Sartre par lui-même« i 1976.

Filmugens udbud viser at fransk film har det udmærket.

Pigen fra provinsen

Perlen blandt filmene var Rohmers utroligt charmerende »La femme de l'aviateur« (1981) – Pilotens kvinde – som jeg allerede har skamroset andetsteds i dette nummer af Kosmorama. Kan det virkelig være sandt, at dette mesterværk ikke vil blive importeret til Danmark? Meget fængslende fandt jeg også schweizeren Claude Goretta's »La Provinciale« (1980) – Pigen fra provinsen – med filmugens mest viste kvindelige skuespiller Nathalie Baye i hovedrollen. Ligesom i Goretta's herhjemme så succesrige »Jeg elsker dig« (La Dentellière) drejer det sig om en af denne verdens stille eksistenser: Christine er en arbejdsløs teknisk tegner, der bor i en gold industriby i Lorraine. Uden ret mange penge flytter hun til Paris for at finde et job. Filmen beskriver den lange række prøvelser, Christine i byernes by kommer ud for i sin søgen efter ordentligt arbejde. Hun mener, at det må være nok, at hun er dygtig til sit job, hvilket tydeligvis er forkert. Hun bevarer sin selvagtelse, men må til gengæld ernære sig ved at dele reklamer ud. I forbindelse

med et taxiuheld træffer hun den schweiziske marketingsmand Rémy (Bruno Ganz – der faktisk er schweizer). Han er gift, har to børn og opholder sig kun af og til i Paris i forbindelse med sit arbejde. De forelsker sig i hinanden og træffes under hans kortvarige ophold i byen. Dette kærlighedsforhold kunne under andre omstændigheder være blevet det helt store, men da Rémy af hensyn til sin karriere presses til at bosætte sig en periode i Japan, vælger Christine at afbryde deres forhold.

Hun træffer herefter den ene mærkelige person efter den anden: Claire (Angela Winkler) er en meget lidt succesfuld skuespiller. Så meget desto mere fremgangsrig er hun som holdt kvinde for ømhedsøgende rigmænd. Endvidere præsenteres Christine for en i grunden ganske sympatisk direktør ved navn Pascal, som skulle være i stand til at give hende det eftertragtede job. Han er imidlertid noget ude af balance, da hans kone netop er gået fra ham. Efter en nat på forskellige barer hvor Pascal er blevet meget, meget fuld, lægger Christine ham i seng i hans lejlighed. Dagen efter erfarer hun, da hun opsøger ham i hans firma, at han har begået selvmord.

For at muntre Christine op, inviterer Claire hende på et week-end ophold sammen med en af sine kunder og en hoben andre rige folk. Det foregår på et slot i en næsten Graham Greenes atmosfære. Partyet kulminerer med et forhindringsløb, som kun festens kvindelige deltagere er med i. Til forhindringsløbet vinder er der udsat en enorm sum penge som præmie. På trods af

voldsomme anstrengelser fra de øvrige deltagere lykkes det Christine, næsten modvilligt, at vinde den bizarre konkurrence. Paradoksalt nok vinder hun takket være sin provinsbaggrund, der sætter hende i stand til f.eks. at tage fisk op af et bassin, uden at de smutter fra hende. Hun bevarer dog stadig sin selvrespekt ved at tage afstand fra løjerne og forære præmiesummen til den måbende Claire.

Christine drager derefter hjem til Lorraine.

»La Provinciale« fængsler ved at bevæge sig fra socialrealistisk provinsbeskrivelse til den helt absurd-groteske komedie. Dette kan den tillade sig på grund af Nathalie Bayes aldeles fremragende spil og konstante stille troværdighed.

Den fortabte piges hjemkomst

Mærkeligt bevægende var også Jacques Doillons seneste opus »Den fortabte piges hjemkomst« (La fille prodigue) fra 1981. Den er en af de film, der måske irriterer en smule mens man ser dem, men som man aldrig helt slipper. Den fascinerer og frastøder, som også de mennesker gør, der åbent kaster de polemiske lag af sig. »Den fortabte piges hjemkomst«, der er Doillons sjette spillefilm, beretter i hans mere og mere stiliserede tableau-form om den engelsk-franske ca. 30-årige Anne, der befinder sig i en tilstand af dyb depression. Hendes tanker kredser om barndommen, som hun tydeligvis finder bærer årsagen til hendes traumatiske tilstand. Hun afhentes af sine forældre, der tager hende med til deres idylliske hus ved badebyen Deauville. De plejer hende, som var hun stadig en baby. Anne er tæt knyttet til sin far (Michel Piccoli), der er en aldrende, opgivende rentier, som hovedsageligt venter på døden, men som dog stadigvæk er i stand til at betragte verden med en vis ironisk humor. Således siger han om sit lidt vakkelvorne hus: »Det er derfor jeg købte det. På grund af det forførende i at det en dag kunne falde ned i hovedet på mig. Forestil dig at man lever med angsten for at dø af hjertestop, hjerneblødning eller cancer og bang! så falder huset sammen på en.« Med næsten Agatha Christiesk snilde sørger Anne for at eliminere først sin mand, derefter sin mor og til sidst faderens attraktive veninde. Hun ønsker faderen helt for sig selv og prøver konstant at provokere ham til at reagere voldsomt overfor sig. Først da Anne næsten voldtager ham giver han efter. Det tilhørsforhold der omsider er etableret, forløser noget i Anne, og man fornemmer noget der ligner en genfødsel i forbindelse med det barn, Annes søster har født næsten samtidig med Annes kødelige forening med sin far.

Doillon har engang sagt, at han er en »viser« snarere end en »beviser«. Han forsøger da heller ikke i sin film at give udtømmende forklaringer på sine personers neuroser og handlinger. De har et eget liv. Jane Birkins nøgne ansigt glemmer man ikke med det første. Hermed skulle hun vel være sluppet ud af det dumt-vulgære lillepigegemage, som hendes tilknytning til den de-

Jan Kornum Larsen møder

Jacques Doillon

I forbindelse med Danmarkspremierens på »Den fortabte piges hjemkomst« (La fille prodigue) var filmens instruktør Jacques Doillon, der er blevet kaldt »det mentale sammenbruds Paganini«, i København for at promovere filmen. Med ham var også filmens stjerne, den engelske Jane Birkin. De sagde blandt andet:

»Jeg havde ikke lavet »Den fortabte piges hjemkomst« hvis min far ikke lige var død. Det er en film om døden. Det chokerede mig, at vi ikke havde holdt mere af hinanden. Filmen er for mig et forsøg på at reparere ... at få en chance til.

Mine hovedpersoner er aldrig voksne, selvom de undertiden foregiver at være det. Voksne mennesker er noget af det mest kedelige, der findes. Mine film handler altså altid om børn, hvadenten de er 30 år gamle eller 50 år gamle. Livet består for mange mennesker i at lære at spille voksne, hvilket jeg betragter som en grusom vits.«

Her bryder Jane Birkin ind og siger: »Jeg har en længsel efter barndommen, der næsten er sygelig. Når man har været lykkelig som barn, får man senere en følelse af, at det aldrig mere vil blive det samme. Man føler sig snavset. Andre har derimod en uheldig barndom og lærer at kæmpe, fordi de tænker, at sådan skal det ihvertfald aldrig blive igen. Måske bliver de bedre voksne end de første. Ialtfald lykkelige.«

Doillon fortsætter: »Jeg interesserer mig nu ikke for barndommen på grund af dens uskyld. Det tror jeg nemlig ikke, at den har. Det er dens grusomhed, der interesserer mig.

I »Kvinden der græder« er Haydée den kedeligste af de tre hovedpersoner, fordi hun

føler sig forpligtet til at spille den voksne. Under andre omstændigheder kunne hun sikkert have opført sig mere i overensstemmelse med den barnlige del af hende. Men her står hun alene og føler, at hun må være stærk. Det ville i den forbindelse være interessant at finde ud af, hvem der iscenesætter hvem i mine film. Er det den hysteriske, barnlige Dominique eller den voksne Haydée, der fører spillet. Hvis det lykkes mig at lave et par film mere, vil det nok være tydeligere.

Børn er ofte meget mere spændende at instruere end professionelle. De har på samme tid ingen erfaring og en udviklet sans for selve spillet og for at holde andre udenfor.

Grunden til at jeg valgte Jane Birkin er at hun, på trods af at have været med i 30-35 film, stadig har en uspoleret, jomfruelig udstråling. Man føler, at man instruerer et barn, hvilket jeg selvfølgelig ikke mener nedsættende. Langt den største del af de franske skuespillere ville jeg ikke kunne arbejde sammen med, fordi de netop på forhånd har en fast idé om alting. De instruerer sig selv. De spiller den samme rolle, som de har spillet de sidste ti år. Det skyldes selvfølgelig angst for at miste deres popularitet. Lino Ventura er et eksempel herpå. Michel Piccoli derimod har både stor erfaring og holder af at ændre person. De franske instruktører, jeg beundrer mest (Bresson, Rohmer, Resnais ...) arbejder som regel ikke med de mest kendte skuespillere. Det er faktisk en skam, men det er ikke os instruktører, der er hovmodige, det er skuespillerne der ikke vil instrueres af os. De gode film, kendte skuespillere har været med i, finder man som regel i begyndelsen af deres karriere. Når de

er 40, er det forbi.

Jean-Louis Trintignant er lidt i stil med Piccoli. Begge vover at eksperimentere. Problemet er bare, at de af samme grund ikke er rigtig publikumsmagneter. Jeg ville aldrig med de to på plakaten kunne gå direkte hen og hæve en million hos en producent. Man kan derfor ikke bebrejde Delon, Belmondo og Depardieu. Sådan fungerer det bare. Sådan er systemet. De må skabe sig en figur, publikum kan lide, og sidenhen ikke bevæge sig en tøddel. Det er ærgerligt for os instruktører. Jeg finder f.eks. at Delon er endog særdeles tiltrækkende som skuespiller. Faktisk er der ikke nogen yngre fransk skuespiller, der er mere attraktiv. Hvis de geråder ud i eksperimenter er det som regel noget af et tilfælde. Jeg er ikke sikker på at Delon var begejstret for at spille med i Loseys »M. Klein«. Han blev tilbudt en rolle i Viscontis sidste film, men foretrak en kriminalfilm af Série-noire forfatteren og instruktøren José Giovanni, »Le Gitan«. Jeg tror heller ikke at Belmondo var vild med sin rolle i Resnais' »Stavisky«. Han var i øvrigt heller ikke særlig god.

Men længe leve skuespillere som Trintignant og Piccoli. Når man ser sidstnævntes filmografi og sammenligner med andre kendte skuespillere, er jeg sikker på at Piccoli om 50 år vil stå som periodens største franske navn.

Jeg har et vist ry som personinstruktør. Ihvertfald er der mange kendte skuespillere, der siger, at de gerne vil være med i mine film. Når jeg så tilbyder dem en rolle, vil de alligevel ikke. Jeg havde oprindeligt planer om at lave »Kvinden der græder« med Catherine Deneuve, som jeg tror ville have været meget god. Da det kom til stykket, turde hun ikke, af angst for publikums reaktion. Men hun er en dejlig skuespiller.

Min næste film er en filmatisering af en bog af Cohen, »Le livre de ma mère«, der foregår i det 18. århundrede og handler om et barn, der benægter ideen om Gud, og om en præst, der prøver at lede hende på vej.«

kadente franske komponist Serge Gainsbourg («Je t'aime moi non plus») har forsynet hende med. Michel Piccoli har ligeledes fået en aldeles helstøbt figur ud af sin afventende fader, som han spiller duknakket og feminiseret – lige det modsatte af den vitalitet og virilitet, han normalt udstråler.

Kvinden overfor

Voldsomme følelser kom også til udtryk i Truffauts »Kvinden overfor« (La femme d'à côté) fra 1981. Som vanligt hos Truffaut handler den om en variation af »l'amour fou«. Denne gang dog mere uhyggeligt end ellers.

I tilbageblikksform skildres Bernard (Gérard Depardieu) og Mathildes (Fanny Ardent) definitivt sidste kærlighed. De har tidligere haft et stormfuldt forhold, men er nu kommet trygt i ægteskabets havn med forstående og kønsrolleopfyldende partnere. Ber-

Gérard Depardieu og Fanny Ardent i »Kvinden overfor«

Philippe Noiret og Isabelle Huppert i »Rent Bord«

nard bor med sin kone og sit barn i en lille landsby tæt ved Grenoble. En dag flytter nogle mennesker ind i nabohuset, der ellers har stået tomt et stykke tid. Det viser sig at være Mathilde og hendes flyveledermand. Til at begynde med nægter Bernard at se noget til de nye naboer, men bliver efterhånden nødt til at prøve at leve med Mathildes tilstedeværelse i det samkvemssøgende idylliske lillesamfund. Naturligvis lader de store følelser sig ikke snøre sammen. Mathilde og Bernard mødes regelmæssigt i et hotelværelse. Det er bare ikke nok. Konstante brud og efterfølgende forsoninger er hyppigere end fredelig sameksistens, når store følelser står på spil. I den bog af Henri Pierre Roché, som Truffaut filmatiserede som »Hjertes tre« er der en scene, der ikke kom med i den færdige film. En person siger: »Jo mere man elsker, desto mere utilstræk-

keligt er det. Man vil hele tiden have mere. Eksisterer der da mere? spørges der, »Ja, at dø sammen. Det er der faktisk elskende der gør. Man ser det hver dag i avisen«. At dø sammen af kærlighed er nøjagtig hvad Mathilde planlægger ... og sørger for at udføre. En nat efter at hun og flyvelederen er flyttet på grund af deres følelsers utilstedelighed, sørger hun for at Bernard kommer over i det nu på ny tomme nabohus. Under det efterfølgende samleje skyder hun ham og dræber derpå sig selv.

»Kvinden overfor« er altså en slags variant af verdens første kærlighedsroman »Tristan og Isolde« fra 1160'erne. Hvor døden var i overensstemmelse med tidsånden i ellevehundretallets Cornwall, er dette imidlertid ikke tilfældet i 1980'ernes franske provins. Den er da også skildret som værende i uoverensstemmelse med den omgivende idyl-

og bandlyst af samfundet. Den kolde kliniske lægerapport, der lyder mens man ser ambulancen med Mathilde og Bernards lig køre bort, er en lidet romantisk tirade.

Deraf uhyggen.

Rent bord

Bertrand Tavernier, der er højt skattet i sit hjemland på grund af blandt andre den fremragende »l'Horloger de St. Paul«, har med »Coup de torchon« – Rent bord – fra 1981 lavet en filmatisering af den amerikanske sydstatsforfatter Jim Thompsons roman »Pop. 1280«. For den det måtte interessere kan det nævnes at Sam Peckinpah tidligere har filmatiseret Thompsons »The Getaway«. Tavernier har overført handlingen fra de amerikanske sydstater til Fransk Vestafrika og perioden fra 1920'erne, til, helt præcis, 1938.

Taverniers yndlingsskuespiller Philippe Noiret spiller en sølle »sherif« ved navn Lucien Cordier. Han ydmyges konstant i det lille samfund. Af sin kone (Stéphane Audran), der har sin elsker boende, men lader Lucien tro, at det er hendes forsømte lillebror, såvel som af den lokale alfons Le Peron (Jean-Pierre Marielle), der morer sig med at vælte ham overende i folks påsyn. Den eneste trøst finder Lucien hos den elskovssyge Rose (Isabelle Huppert), som han undertiden har lejlighed til at befamle under påskud af at hjælpe hende, når hun er blevet tævet af sin jaloux ægtemand.

Det er imidlertid ikke som man kunne tro blot en komedie, der er tale om. Som i romanforlægget findes der et metafysisk lag, der kommer til udtryk, da den kuede Lucien en dag finder ud af at handle. Filmen bliver mytisk, da Luciens usle personage pludselig fremstår som en blanding af en hævnende engel og en lidt enfoldig Jesus. Han sørger for at udrydde bærmen i det lille samfund ved simpelthen ... at skyde dem.

»Coup de torchon« interesserer ved ikke at forklare sine figurer. De handler alle ud fra deres dyriske instinkt. Logisk ræsonneren findes ikke hos disse mennesker.

Filmen er særdeles velspillet. Selvfølgelig af Philippe Noiret, men også Isabelle Huppert er en sand fornøjelse at skue så langt fra sin undertiden noget anæmiske type.

Dræb Birgitt Haas

Philippe Noiret var også med i Laurent Heynemanns filmatisering af Guy Tesseires »l'Histoire de Birgitt Haas«. Filmen er kommet til at hedde »Il faut tuer Birgitt Haas« – Dræb Birgitt Haas – og er en noget ujævn, men ikke uinteressant beretning om terrorismens efterdønninger. Angsten for disse samfundsstyrtere har retfærdiggjort tilstedeværelsen af et hæmningsløst antiterroristkorps, der ønsker at pågribe et tidligere medlem af Baader-Meinhof-gruppen ved navn Birgitt Haas (Lisa Kreuzer – som man kender fra flere Wim Wenders film). Det absurde er at fräulein Haas forlængst har taget afstand fra gruppens aktiviteter. Alligevel indleder man en storstilet operation,

Scene fra »Den røde skygge«

der går ud på at fange Haas ved hjælp af en lokkedue. Til dette formål udpeger man en arbejdsløs »drifter« ved navn Bauman (Jean Rochefort). Han bearbejdes og programmeres uden sit vidende til sin opgave. Bauman og Haas forelsker sig naturligvis i hinanden, hvilket trods betydelig forudseenhed fra korpsets side volder nogle problemer. En politimand (Philippe Noiret) forsøger at hjælpe. Tilsidst bliver Haas dog fanget og sat i fængsel. Bauman får af Noiret lov til at blive i Tyskland, som han ønsker. Måske for at vente på Birgitt Haas.

»Il faut tuer Birgitt Haas« belyser nogle interessante problemer, men den er i for høj grad en blanding af kærlighedshistorie, komedie og samfundsvision til at virke overbevisende. Hvis den ønsker at fremmane et billede af samfundets vagthunde, som vi tror tilhører fremtiden, men som faktisk eksisterer i dag, har den meget at lære af Michel Devilles skræmmende »Sagsmappe nr. 51«.

Den røde skygge

Valget af filmugens to sidste fiktionsfilm kunne man godt mistænke skyldes en vis betagelse af Nathalie Baye. Jean-Louis Comolli, der tidligere har været assistent for Rohmer, skribent på Cahiers du Cinéma og nu er redaktør for filmbladet Positif, har i 1981 lavet »l'Ombre Rouge« – Den røde skygge – om Stalins udrensninger lige før Anden Verdenskrig.

Anton (Claude Brasseur) er en stalinistisk agent, der i 1937 er beskæftiget med at formidle våben fra Tyskland til kommunisterne i Spanien. Han bliver taget af det tyske sikkerhedspoliti. Kun takket være sin chef Leo (Jacques Dutronc) slipper han løs igen. Anton fortsætter sine aktiviteter i Barcelona, men taber mere og mere sin tidligere begejstring for Stalin, hvilket kommer til udtryk i hans handlinger. Leo kommer til Marseille for at kalde alle agenter hjem til konsultation. I virkeligheden ønsker Stalin sine folk hjem for at foretage en udrensning af ikke ønskede elementer. Anton har en anelse om formålet med hjemkaldelsen og

nægter at efterkomme ordren. Da der bliver sendt folk ud efter ham, begår han selvmord.

Leo er nu i fare på grund af sit venskab med Anton. Han flygter sammen med Antons sekretær Anne (Nathalie Baye) men kan naturligvis ikke undslippe.

»l'Ombre Rouge« vil sikkert have interesse for de mennesker, der interesserer sig for kommunistpartiets historie. Personligt kedede jeg mig bravt.

En mærkelig historie

»Une Etrange Affaire« (1981) var i sandhed også en mærkelig historie. Pierre Grani-

Scene fra »Une étrange affaire«

er-Deferre, som vi herhjemme kender fra Simenon-historien »Katten« og Romy Schneider – Trintignant filmen »Flugten til friheden«, har fået stor succes med sin filmatisering af Jean-Marc Roberts roman »Affaires Etrangères«. En ung mand (Gerard Lanvin) er ansat i et stormagasins reklameafdeling. Pludselig kommer der en ny direktør, der i modsætning til sin forgænger er en endog særdeles dynamisk herre. Den unge mand, der tidligere dårligt har vidst hvordan han skulle fordrive tiden, får med ét nok at bestille. Han skal faktisk stå til rådighed 24 timer i døgnet. Egentlig befinder han sig udmærket ved pludselig at få en vis betydning, blot har det den ulempe at han fjerner sig fra sin kone (Nathalie Baye). En dag forlader direktøren, der åbenbart har specialiseret sig i at sætte liv i hensygnende virksomheder, byen.

Tilbage står den unge mand med tomheden.

Grani-Deferre har i sine tidligere film formået at etablere en altgennemtrængende atmosfære. Det lykkes også i »Une Etrange Affaire«. Hvad der derimod ikke lykkes er at få Gerard Lanvin til at spille op til Michel Piccolis tour-de-force præstation. Det bliver derfor noget af en ensidig forestilling.

Grands franske filmuge var altså, trods et par svipsere, der dog ikke var helt uinteressante, som sædvanligt umagen værd at begynde sig hen til. Man fik en frugtbar fornemmelse af den mere seriøse del af fransk film. Grand Teatrets direktør Peter Refn udtrykte i ugens løb en vis tvivl om, hvorvidt han orkede at stable endnu et arrangement på benene.

Det må man sandelig håbe!